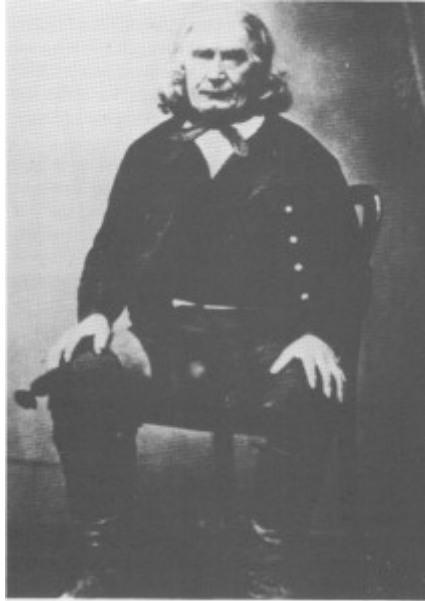

Oversyn

Perioden 1720 til 1860 er ikke prega av de store dramatiske hendingene eller raske endringer. Det skjedde heller ikke avgjørende teknologiske endringer som betydde noe særlig for folk flest. En bonde fra 1720-åra ville neppe følt seg helt fremmed om han fikk våkne til liv igjen i 1860. Hus, innbo og redskaper ville ha vært velkjent, og han ville vært vant til maten folk åt og klærne de gikk i. Han kunne uten problemer ha deltatt i arbeidslivet på garden. Men han ville kanskje ha følt seg utafør det folk var opptatt av og ikke forstått det de snakka om. For i denne perioden kom det i gang skoleundervisning for barn, og noen i bygda var med i kommunestyret. Han ville helt sikkert ha blitt forundra over at det hadde skjedd så mye. Særlig ville han ha merka at det var langt flere mennesker i bygda enn før og mange nye hus, garder og små plasser der det tidligere ikke var anna enn voller, skog og utmark. Den utviklinga i bygda vi nå skal følge på flere områder, er da først og fremst prega av en kvantitativ vekst. Det avgjørende var at folketallet ble fem-seks dobla fra 1700 til 1860. Det skjedde trass i at det var stor dødelighet og sjøl om det i perioder var flytteoverskott fra Tydal. Hvordan skaffa den økende befolkninga seg et levebrød? Ei redning ble nye næringer som gruvedrift og skogbruk. Særlig gruvedrifta ga arbeid til mange og inntekter til bøndene gjennom leveranser av ved, kol og kjøring av malm og smelta kopper. Men virksomheten ved gruvene var varierende, og jordbruket måtte også gi levebrød til flere. Mange slo seg ned på små plasser med litt jord og underkasta seg husmannsvilkår. Husmannsgruppa vokste sterkt på 1800-tallet og utgjorde i 1855 43 prosent av hele folketallet i bygda. I stor grad var det også jordbruket som en måtte falle tilbake på da gruvedrifta etter hvert tok slutt. Det var som før februket tydalingene satsa på. I første halvdel av 1800-tallet steg antallet husdyr faktisk mer enn folketallet. Bøndene måtte utnytte jorda og utmarksressursene mer enn før, og seterdrifta tok seg sterkt opp i denne perioden. Bøndernes bruk av utmarka førte noen ganger til at de kom i konflikt med samene. De var etablert i Tydal iallfall fra 1600-tallet og hadde også økt i antall. Samene brukte tydalsfjella til sommerbeite for reinen. Det er vanskelig å si noe sikkert om menneskene opplevde økende velstand i denne perioden. Men kildene forteller at samfunnet ble mer splitta i ulike sosiale grupper som hadde forskjellige livsvilkår. Husmannsklassen er nevnt, og den vokste mest. Også antall tjenestefolk økte, og flere ble jordløse løsarbeidere. Noen flere skaffa seg attåtarbeid, f.eks. handverk. Et hovedtrekk er at mange ble avhengige av andre i den forstand at de ikke eide jord eller drev sjølstendig' næring. Mange av disse så liten mulighet for å skaffe seg og en familie et levebrød. Omkring 1850 flytta derfor flere ut av bygda enn før. Fra 1860-åra ble det så Amerika som tok imot fødselsoverskuddet fra Tydal. Men følgene av den utviklinga blir temaet for siste kapittel i boka. I denne perioden blir kildene mer rikholdige enn før. Nye kildegrupper for perioden, f.eks. kirkebøkene, folketellingene og skifteprotokollene gjør at vi kan komme menneskene mer inn på livet enn vi gjorde for eldre tid.

Dette er kanskje det eldste portrettbildet som fins av en tydaling. Bildet er tatt ca. 1855 og viser Hans Pedersen Stuevold, f. 1787 og død 1871. Han var gift med Ingeborg Olsdatter Gresli, og de fikk i alt 11 barn. To av dem døde som spebarn. Ett av barna ble den kjente presten Ole Stuevold Hansen som bl.a. har skrevet «Bygdefortellinger» (1873).